

ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІ КІТАПХАНА

«Ұлттың ұлы тұлғасы- Мұхтар Әуезов»

библиографиялық көрсеткіш

Түркістан - 2022

ӘОЖ 818.992 71

Ұ 93

Әуезов Мұхтар Омарханұлының 125 жылдық мерейтойына арналған библиографиялық көрсеткіш / бас. жауапты Нысанбаева А., құраст.: Қуанышбаева Ш. - Түркістан: Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық қазақ-түрік университеті. – 2022. – 22 бет.

Көрсеткіште М.Әуезовтің өмірі мен шығармашылығы жайындағы университет кітапханасында бар материалдар енгізілді. Мұнда жазушы шығармасын зерттеуге арналған еңбектер және жазушының өмірі мен шығармашылығы жайындағы жалпы әдебиеттер, естеліктер мен көркем туындылардың тізімі берілген.

Көрсеткіштегі мәлімет хронологиялық тәртіппен орналасқан. Библиографиялық көрсеткіш университет студенттеріне, магистранттарға, аспиранттар мен оқытушыларға арналған.

АЛҒЫ СӨЗ

Әр ұлттың өз ұлы тұлғалары болады. Олар қаншама ғасырлар өтсе де сол ұлттың мөрі секілді санаға соғылып, адамзаттың ортақ құндылығына айналады. Ағылшындар үшін – Шекспир, француздар үшін – Бальзак, орыстар үшін – Пушкин, үнділер үшін – Тагор, өзбектер үшін – Науаи, түркімендер үшін – Мақтымқұлы, әзербайжандар үшін – Низами, қазақтар үшін әрине – Абай. Сол Абайдың ұлылығы мен данагөйлігін ашқан Мұхтар Әуезов те өткен ғасырдағы қазақ әдебиетінің алыбы.

Мұхтар Омарханұлы Әуезов ұлт әдебиетінің алтын ғасырының бастауында тұр. Ол қазақ өркениетінің жаңа болмысын ашқан жазушы, ғалым, ұстаз, драматург, сыншы. Бір сөзбен түйіндеп айтсақ, энциклопедиялық ұшан-теңіз білім дариясының кемеңгері әрі ұлы қайраткері.

Мұхтар Әуезовтің өмірі мен туындылары және шығармашылығы жайлы мәліметтерді жинап биобиблиографиялық көрсеткіште әдебиеттер тізімін ұсынамыз.

ПРЕДИСЛОВИЕ

У каждой нации есть великие личности. Через столько столетий они, как печать этой нации, поражают сознание и стали общей ценностью человечества.

Для англичан – Шекспир, для французов – Бальзак, для русских – Пушкин, для индейцев – Тагор, для узбеков – Навои, для туркмен – Мактымкулы, для азербайджанцев – Низами, для казахов – конечно-Абай. Мухтар Ауэзов, открывший величие и мудрость Абая, также является гигантом казахской литературы прошлого века.

Мухтар Омарханович Ауэзов стоит у истоков золотого периода литературы. Он открыватель казахской цивилизаций, и был писателем, ученым драматургом и критиком. Если одним словом сделать заключение то он обладатель энциклопедических знаний и великий деятель.

Собрав сведения о жизни, творчестве и творчестве Мухтара Ауэзова, представим список литературы в библиографическом указателе.

ÖNSÖZ

Her milletin harika kişilikleri vardır. Yüzyıllar sonra, bu ulusun mührü olarak bilincini yitirecekler ve insanlığın ortak değeri olacaklar. İngilizler için - Shakespeare, Fransızlar için – Balzak, Ruslar için – Puşkin, Hintliler için – Tagore, Özbekler için – Navoi, Türkmenlere – Maktymkuly, Azeriler için – Nizamiler, Kazaklar için - elbette-Abay. Bu Abay'ın büyüklüğünü ve bilgeliğini keşfeden Muhtar Auezov, aynı zamanda geçen yüzyılın Kazak edebiyatının devidir.

Muhtar Omarhanovich Auezov, ulusal edebiyatın altın çağının kökeninde duruyor. O bir yazar, bilim adamı, eğitimci, oyun yazarı, Kazak uygarlığına yeni bir hayat açan eleştirmen. Kısacası, ansiklopedik kışhan, deniz eğitiminin parlak ve büyük bir figürüdür.

Muhtar Auezov'un hayatı, eserleri ve eserleri hakkında bilgi topladıktan sonra, biyobiyografik bir işaretçide bir literatür listesi sunacağız.

Tabelada şairin yaratıcılığını incelemeye adanmış eserlerin yanı sıra şairin hayatı ve eserleri, hatıraları ve sanatsal eserlerin listesi hakkında Genel literatür sunulmaktadır.

İşaretçideki veriler kronolojik sırada ve her yılın hacminde alfabetik sırayla düzenlenmiştir.

Bibliyografik indeks, üniversite öğrencileri, lisans öğrencileri, yüksek lisans öğrencileri ve öğretim üyeleri için tasarlanmıştır.

МҰХТАР ӘУЕЗОВТИҢ ӨМІРІ МЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ

1897 жылы 28 қыркүйекте Шығыс Қазақстан облысы Абай ауданы Қасқабұлақ ауылында дүниеге келген. Ауылдық мектепте оқыды. Болашақ жазушының дүниетанымын қалыптастыруға атасы Әуездің тәрбиесі үлкен әсер етті.

1908 жылы Әуезов Камалиддин медресесінде, содан кейін орыс мектебінің дайындық курстарында оқыды.

1909 жылы әкесінен айырылып, нағашы ағасы Қасымбек өз тәрбиесіне алды. **(1910-1915) жылдар Семей қалалық бесінші сынып училищесінде оқиды.** Мектептің бесінші сыныбында Мұхтар өзінің алғашқы "Дауыл" ("дауылда") шығармасын жазды.

1915 жылы Семей қаласында (қазіргі Семей қ.) мұғалімдер семинариясына түсті.

1917 жылы Абай Құнанбаевтың "Жолсыз жаз" дастаны негізінде "Еңлік-Кебек" трагедиялық пьесасын жазды. Ресейдегі саяси төңкерістер (1917), Алаш қозғалысының құрылуы (1917) және Кеңес өкіметінің орнауы (1917) оның өмірін өзгертті. Әуезов "Алаш жастары" одағын ұйымдастырады, түрлі үйірмелердің ашылуына ықпал етеді, "Алаш" және "Сарыарқа" газеттеріне мақалалар жазады.

1918 жылы 5-13 мамырда Омбыдағы қазақ жастарының жалпы құрылтайында (съезі) Орталық Атқару комитетінің мүшесі болып сайланды. Алаш қозғалысының мүдделерін білдіретін "Жас азамат" жалпықазақ жастар ұйымының білім беруінде белсенділік танытты. Семей қаласында (қазіргі Семей қ.) Жүсіпбек Аймауытовпен бірлесіп "Абай" ғылыми-қоғамдық журналын шығарады, онда өркениетті ұлттық-демократиялық қоғам құру идеясын насихаттайтын әлеуметтік тақырыптарға арналған ғылыми-танымдық материалдар мен мақалалар басылады.

1919 жылы Семей мұғалімдер семинариясын бітірген. 1919 жылдан бастап Мұхтар-Семей губерниялық революциялық комитетінің Қазақ бөлімшесінің **қызметкері болды.**

1920 жылдың ақпан айынан - Семей губерниялық революциялық комитетінің бөлім **менгерушісі қызметін атқарды.** "Қазақ тілі" газетін шығарады. Қазақ оқырманына " ашық хатта " халықты қоғамдық өмірге

белсенді қатысуға шақырады. Сол жылы Әуезов Абайдың немересі Камила Мағауияқызына үйленеді.

1921 жылдан бастап Семей облыстық революциялық комитетінде жұмыс істейді. 1921 жылдың қараша-мамыр айлары аралығында саяси хатшы-Қазақ АССР ОСК президиумының мүше болды. "Қызыл Қазақстан" журналында (№ 3-4, 1921) Әуезовтің "қорғаудың күні" ("қорғансыз тағдыр") әңгімесі жарияланады. "Еңлік-Кебек" ("Теке - Орал") пьесасының екінші нұсқасы басылып шығады. Қазақ театрында Әуезовтің "Бәйбіше-тоқал", "Ел, ағасы" пьесалары қойылды.

1921-1922 жылдары Әуезов қазақ зиялыларының қуғын-сүргін саясатын және Мәскеудің экономикалық қысымын сынға алды. 1922 жылы 7 наурызда Қазақ АССР ОСК мүшесі Смағұл Сәдуақасовпен бірге большевиктік саясатқа наразылық білдіріп, РКП (б) Орталық Комитетінің өкілі В.Г. Юдовскийге саяси, экономикалық және әлеуметтік талаптарды баяндайтын хат тапсырады. Олардың ішіндегі ең бастысы - ұлттық тәуелсіздік, аштықты жою, тәркіленген жерлерді қазақтарға қайтару, қазақтарды өндіріске тарту, қазақ тілін мемлекеттік тіл деп жариялау, ұлттық ағарту, ғылым мен баспасөзді дамыту туралы - РКП (б) қазақ обкомы Төралқасының отырыстарында қаралды.

1922 жылы 11-20 наурызда Әуезов пен Сәдуақасов "Алашорда ұлтшылдары" деп жарияланды. 1922 жылы Орынбор қаласында "Қорғансыздың күні" және "Еңлік-Кебектің" жеке кітабы жарық көрді. 1922 жылдың күзінде Әуезов Ташкент қаласындағы Орта Азия мемлекеттік университетіне (САГУ) еркін тыңдаушы болып түседі, онда "Шолпан" және "Сана" журналдарымен ынтымақтасады.

1923 жылы "Қырым әңгімелері" ("Дала әңгімелері"), "Үйлену" ("үйлену тойы") және т.б. әңгімелерін жариялайды. Сол жылы Ленинград мемлекеттік университетіне филология факультетіне оқуға түсті.

1924-1925 жылдары Қазақ АССР Халық Комиссариатының тапсырмасы бойынша Семей мұғалімдер техникумында мұғалім болды. "Таң" журналын шығарды, онда "Кінәмшіл бойжеткен", "Қаралы сұлу" ("Қаралы сұлу"), "Ескілік көлеңкесінде", "Жауыздық" ("зорлық-зомбылық") әңгімелері жарық көрді.

1925 жылы Ленинградқа оралып, оқуын жалғастырады. 1926 жылы Семей қаласына қазақ фольклорлық мұрасын зерттеу бойынша ғылыми экспедиция ұйымдастырып, "Қарагөз" пьесасын жазды. 1927 жылы "Әдебиет тарихы"

монографиясы жарық көрді. 1927-1929 жылдары Абай қолжазбаларының 20 томдық толық жинағын шығарды. 1928 жылы қаңтарда "Қилы заман" ("Қаһарлы жылдар") романын, ал ақпан айында "Хан Кене" пьесасын жазады. 1928 жылы Ташкентте САГУ аспирантурасына түседі. Аспирантурада оқып жүргенде, жазда қырғыз даласын аралап, "Манас" эпосын оқып, жазады.

1929-1930 жж. өзін ғылыми жұмысқа және көші-қон мәселелеріне арнайды. 1930 жылы 16 қыркүйекте ОГПУ органдары тұтқындады. Оған бірқатар айып тағылады, оның ішінде - Кеңес өкіметіне қарсы күресті ұйымдастыру және оны құлату үшін қарулы көтерілісті дайындауға қатысу; байлардың мүлкін тәркілеуге қарсы сөз сөйлеу; "Алқа" ұлттық-буржуазиялық ұйымын қалыптастыру; қазақ халқының революцияға дейінгі өмірі мен тұрмысын мадақтайтын **шығармалар жазып,екі жыл тергеуде болды.**

1932 жылы сәуірде шартты түрде үш жылға бас бостандығынан айыру туралы шешім қабылданды.10 мамыр 1932 жылы Әуезовке "Социалды Қазақстан" (қазіргі Егемен Қазақстан) және "Казахстанская правда" газеттері арқылы ашық хатта "Қарагөз", "Еңлік-Кебек", "Хан Кене", "Қилы заман" шығармаларынан және Қазақ әдебиеті тарихы бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарынан бас тарту туралы мәлімдеме жасауға мәжбүр болды. Әуезов Қазақ ауыл шаруашылық институтында қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, қазақ драма театрының әдебиет бөлімінің меңгерушісі болып уақытша жұмысқа орналасады.

1932 жылдың қыркүйегінен бастап Әуезов - Қазақ педагогикалық институтының аға оқытушысы, профессоры. "Октябрь үшін" (1932), "Айман-Шолпан" (1933), "Тартыс" (1933), "Үш күн", 1934 пьесалар, прозалар (әңгімелер, повестер) жазады, "Қасеннің өзгеруі" ("Қасеннің құбырлары", 1934), "түнгі сарын" (1934), "Тастүлек" (1935), "Ақын-Сара" (1935)," ("Іздер", 1935), "Крутизна" ("Шатқалаң", 1935), ("Құм мен Асқар", 1935)," Ескілік көлеңкесінде ("өткеннің көлеңкесінде", 1935)," Қараш-Қараш ".1936 жылы Әуезов Мәскеудегі Қазақ әдебиеті мен өнері онкүндігінің қатысушысы, Қазақ АССР Жазушылар Одағының делегаты."Алма бағында" (1937), "Шекарада" ("Бүркітші", 1937), "Ақ қайың" (1938), "Бекет" (1938), "Қалқаман - Мамыр" (1938), "Абай" (1940).Н. В. Гоголь, А. Афиногенов, Н.Погодин, К. Тренев, В.Шекспир, Л. Н. Толстой, Дж. Лондон.1940 жылы Әуезов сценарийі бойынша "Райхан"

фильмі түсірілді. Л. Соболевпен бірге "Дала жырлары" ("Дала әні", 1940) жинағын шығарады, жинаққа алғысөз жазады.

1941 жылы "Абай" романын аяқтайды. Бұл романның шығуы Қазақстанның мәдени өміріндегі маңызды оқиға болды. Ұлы Отан соғысы жылдарында "Ұлы сағат" (1941), "Намыс гвардиясы" (1942) пьесаларын А.Әбішевпен бірге жазады. 1943 жылы Әуезов-тіл, әдебиет және тарих ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкері, Қазақ мемлекеттік университетінің Қазақ әдебиеті кафедрасының профессоры.

"Абай" (1944), "Қынаптан қылыш" (1945) операларына либретто және "Абай әндері" (1945) фильміне сценарий жазады. 1946 жылы Әуезов Абай туралы екінші кітаппен жұмыс істей бастайды, ол 1946 жылы 1947 жылдан бастап Қазақстан Ғылым Академиясының академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор. "Қазақ КСР әдебиеті тарихы" авторы, "қазақ кеңес әдебиеті тарихы" басылымының авторлық ғылыми ұжымының жетекшісі (1947). 1949 жылы Абай туралы романы үшін Қазақ КСР Мемлекеттік үкіметінің бірінші дәрежелі Сталиндік сыйлығының лауреаты атанды. 1950 жылы "Абай" романының 3-кітабы жарық көрді.

1951 жылы Әуезов "Құрмет Белгісі" орденімен марапатталды. 1951-1954 жылдары Әуезов шығармашылығына сын айту науқаны басталды. Оны "Ұлттық - алашордалық "деп атайды, Ресейге қарсы үгіт-насихат элементтері бар қазақ фольклорының шығармаларын жариялады;" Абай " романындағы феодализмді мадақтады, Қазақстан тарихы мен Қазақ әдебиеті тарихын бұрмалады деп айыптайды. 1953 жылы қамауға алу қаупімен Мәскеуге кетуге мәжбүр болды. Әуезовті қорғауда ресей жазушылары - КСРО Жазушылар одағының мүшелері - А. Фадеев, К.Симонов, Н. Тихонов сөйледі.

1953-1954 жж Мәскеу мемлекеттік университетінде "КСРО халықтары әдебиетінің тарихы" арнайы курсы оқыды. 1954 жылы Алматыға оралып, "Абай жолы"роман-эпопеясын аяқтайды.1955-1957 жылдары Әуезовтің 6 томдық шығармаларының толық жинағы жарық көрді.1955 жылы Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаты болып сайланады, Берлинде ГДР жазушылар съезінің құрметті қонағы болады, Үндістанға 40 күндік сапар жасайды.

1956 жылы "Бес дос" пьесасы жарық көрді.1956 жылы екінші Еңбек Қызыл Ту орденімен, 1957 жылы Ленин орденімен марапатталған. Алматы және Мәскеу қалаларында жазушының 60 жылдығына орай мерейтойлық мерекелер өткізіледі. 1957-1961 жылдары Қазақ КСР Ғылым

Академиясының Тіл және әдебиет институтының ауызша халық әдебиеті бөлімінің меңгерушісі. Әуезовтің "Дос - Бедел дос" (1958), "Алуа" (1958) шығармалары жарық көреді. 1958 жылы Әуезов Ташкент қаласында Азия және Африка елдері жазушыларының 1-ші конференциясының жұмысына қатысады. "Асыл Мұрагер" (1959), "әр жылдардағы ойлар" (1959) және "Абай (Ибрагим) Құнанбаев" (1959) монографиясы жарық көрді.

1959 жылы екінші рет Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің депутаты болып сайланды. "Абай жолы" роман-эпопеясы үшін Әуезовке Лениндік сыйлық беріледі. "Қараш-қараш" (1960), "Өскен өркен" (1960-1961) романдарының жинақтарын шығарды. 1960-1961 жылдар Америка мен **Үндістанға барды**. Екі томдық "Абай жолы" романы "дүниежүзілік әдебиет кітапханасына" еніп, әлемнің 27 тіліне аударылды. Әуезов 1961 жылы 27 маусымда Мәскеуде операция кезінде қайтыс болды. 1 шілдеде Алматы қаласындағы орталық зиратта жерленген. М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, Қазақ академиялық драма театры, Алматы, Астана, Семей қалаларындағы көшелер мен мектептерге аты беріліп. Алматыда Әуезовтің үй - мұражайы құрылды. Әуезовтің өмірі мен шығармашылық мұрасын зерттеуге суретшілер мен мүсіншілер Қ. Телжанов, М. Кенбаев, С. Мамбеев, Е. Сидоркин, Е. Вучетич, Н. Нұрмұхамбетов және басқалардың еңбектері арналған. Жазушыға республиканың барлық аймақтарында ескерткіштер орнатылды. Қазақ теледидарында ұлы жазушы туралы 12 сериялы фильм түсірілді (авторы А. Тойбаева). Әуезовтің шығармалары бірнеше рет қайта басылып, әлемнің көптеген тілдеріне аударылды.

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО МУХТАРА АУЭЗОВА

Родился 28 сентября в 1897 г. в селе Каскабулак Абайского района Восточно-Казахстанской области. Обучался в аульной школе. Дед Ауэз, друг Абая Кунанбаева, оказал большое влияние на формирование мировоззрения будущего писателя. В 1908 г. Ауэзов учился в медресе Камалиддина, затем на подготовительных курсах русской школы. В 1909 г. лишился отца, и его на воспитание взял дядя Касымбек, который устроил его в Семипалатинское городское пятиклассное училище на земскую стипендию (1910-1915). В пятом классе училища Мухтар написал свое первое произведение «Дауыл» («В бурю»). В 1915 г. поступил в учительскую семинарию в г. Семипалатинск (ныне г. Семей). В 1917 г. написал пьесу-трагедию «Енлик-Кебек» по мотивам дастана «Жолсыз жаза»

Абая Кунанбаева. Политические перевороты в России (1917), образование Алашского движения (1917) и установление советской власти (1917) изменили его жизнь. Ауэзов организует союз «Алашской молодежи», способствует открытию различных кружков, пишет статьи для газет «Алаш» и «Сарыарка». 5–13 мая 1918 г. на Всеобщем курултае (съезд) казахской молодежи в Омске избран членом центрального исполнительного комитета. Активный участник образования Всеказахской молодежной организации «Жас азамат», выражающей интересы движения Алаш. В г. Семипалатинск (ныне г. Семей) совместно с Жусупбеком Аймауытовым выпускает научно-общественный журнал «Абай», в котором печатаются научно-познавательные материалы и статьи на социальные темы, пропагандирующие идею создания цивилизованного национал-демократического общества. После выхода 13 номеров журнал закрывается. В 1919 г. окончил Семипалатинскую учительскую семинарию. С 1919 г. Мухтар - сотрудник казахского отделения Семипалатинского губернского революционного комитета. С февраля 1920 г. - заведующий отделением Семипалатинского губернского революционного комитета. Выпускает газету «Қазақ тілі» («Казахский язык»). В «Открытом письме» к казахскому читателю призывает народ активно участвовать в общественной жизни. В этом же году Ауэзов женится на внучке Абая Камиле Магауиякызы. С 1921 г. работает в Семипалатинском областном революционном комитете. С ноября по май 1921 г. политический секретарь - член президиума ЦИК Казахской АССР. В журнале «Қызыл Қазақстан» (№ 3-4, 1921) публикуется рассказ Ауэзова «Қорғансыздың күні» («Судьба беззащитной»). Печатается второй вариант пьесы «Енлик-Кебек» («Теке - Орал»). В Казахском театре поставлены пьесы Ауэзова «Бәйбіше-тоқал», «Ел, ағасы». В 1921-1922 гг. Ауэзов критикует политику репрессий казахской интеллигенции и экономического давления Москвы. 7 марта 1922 г. вместе с членом ЦИК Казахской АССР Смагулом Садуакасовым выражают протест большевистской политике и вручают представителю Центрального Комитета РКП (б) В. Г. Юдовскому письмо, в котором излагались политические, экономические и социальные требования. Главные из них - о национальной независимости, ликвидации голода, возвращении конфискованных земель казахам, вовлечении казахов в производство, об объявлении казахского языка государственным языком, о развитии национального просвещения, науки и печати - были рассмотрены на заседаниях президиума Казахского обкома РКП (б). 11-20 марта 1922 г.

Ауэзов и Садуакасов объявлены «националистами-алашординцами». В 1922 г. «Қорғансыздың күні» и «Енлик-Кебек» выходят отдельной книгой в г. Оренбург. Осенью 1922 г. Ауэзов поступает вольнослушателем в Среднеазиатский государственный университет (САГУ) в городе Ташкенте, где сотрудничает с журналами «Шолпан» и «Сана». Публикует рассказы «Қыр әңгімелері» («Степные рассказы»), «Үйлену» («Свадьба») и др. В 1923 г. исключен из рядов РКП (б). В этом же году поступил в Ленинградский государственный университет на филологический факультет. В 1924-1925 гг. учительствовал в Семипалатинском учительском техникуме по поручению Наркомпроса Казахской АССР. Выпустил журнал «Таң», в котором опубликованы рассказы «Кінәмшіл бойжеткен», «Қаралы сұлу» («Красавица в трауре»), «Ескілік көлеңкесінде» («В тени прошлого»), «Жуандық» («Насилие»).

В 1925 г. возвращается в Ленинград и продолжает учебу. В 1926 г. организовывал научную экспедицию в Семипалатинск по изучению казахского фольклорного наследия, пишет пьесу «Қарагөз». В 1927 г. выходит монография «Әдебиет тарихы». В 1927-1929 гг. публикует 20-томный полный сборник рукописей Абая. В январе 1928 г. пишет роман «Қилы заман» («Лихие годы»), а в феврале пьесу «Хан Кене». В 1928 г. поступает в аспирантуру САГУ в Ташкенте. Во время учебы в аспирантуре, летом, путешествуя по кыргызским степям, изучает и записывает эпос «Манас».

1929-1930 гг. посвящает себя научной работе и вопросам миграции. 16 сентября 1930 г. арестован органами ОГПУ. Ему предъявляется ряд обвинений, среди которых - организация подпольной борьбы против советской власти и участие в подготовке вооруженного восстания для ее свержения; выступление против конфискации имущества богатых; формирование национал-буржуазной организации «Алқа»; написание произведений, восхваляющих дореволюционную жизнь и быт казахского народа. Находился под следствием 2 года. В апреле 1932 г. вынесено решение об условном лишении свободы сроком на три года. 10 мая 1932 г. Ауэзова заставили выступить в «Открытом письме» через газету «Социалды Қазақстан» (ныне Егемен Қазақстан) и «Казахстанская правда» с заявлением об отказе от своих произведений «Қарагөз», «Енлик-Кебек», «Хан Кене», «Қилы заман» и научно-исследовательских трудов по истории казахской литературы. Ауэзов устраивается на временную работу учителем казахского языка и литературы в Казахский сельскохозяйственный институт, по

совместительству - заведующим литературного отделения Казахского драматического театра. С сентября 1932 г. Ауэзов - старший преподаватель, профессор Казахского педагогического института. Пишет пьесы, прозу (рассказы, повести) «Октябрь үшін» (1932), «Айман-Шолпан» (1933), «Тартыс» (1933), «Плечом к плечу» («Білікке білек», 1934), «Три дня» («Үш күн», 1934), «Превращения Хасена» («Қасеннің құбылыстары», 1934), «Түнгі сарын» (1934), «Тастүлек» (1935), «Ақан-Зайра» (1935), «Следы» («Іздер», 1935), «Крутизна» («Шатқалаң», 1935), «Песок и Аскар» («Құм мен Аскар», 1935), «Ескілік көлеңкесінде» («В тених прошлого», 1935), «Қараш-Қараш» (1936). В 1936 г. Ауэзов участник декады казахской литературы и искусства в Москве, делегат Союза писателей Казахской АССР. Продолжает писать пьесы и прозу: «Алма бағында» (1937), «Шекарада» (1937), «Бүркітші» («Беркутчи», 1937), «Ақ қайың» (1938), «Бекет» (1938), «Қалқаман - Мамыр» (1938), «Абай» (1940). Переводит на казахский язык произведения Н. В. Гоголя, А. Афиногенова, Н. Погодина, К. Тренева, В. Шекспира, рассказы Л. Н. Толстого, Дж. Лондона. В 1940 г. по сценарию Ауэзова снят фильм «Райхан». Совместно с Л. Соболевым издает сборник «Дала жыры» («Песня степей», 1940), пишет предисловие к сборнику.

В 1941 г. заканчивает роман «Абай». Выход этого романа стал значительным событием в культурной жизни Казахстана. В годы Великой Отечественной войны пишет пьесы «Сын сағат» (1941), «Намыс гвардиясы» (1942), совместно с А. Абишевым). В 1943 г. Ауэзов - научный сотрудник научно-исследовательского Института языка, литературы и истории, профессор кафедры казахской литературы Казахского Государственного Университета, где преподает до конца своих дней.

Пишет либретто к опере «Абай» (1944), «Қынаптан қылыш» (1945) и сценарий к фильму «Абай әндері» («Песни Абая», 1945). В 1946 г. Ауэзов начинает работу над второй книгой об Абае, которая публикуется в 1947 г. С 1946 г. академик Академии наук Казахстана, доктор филологических наук, профессор. Автор «Истории литературы Казахской ССР», руководитель авторского научного коллектива издания «Истории Казахской советской литературы» (1947). В 1949 г. за роман об Абае становится лауреатом Сталинской премии первой степени, Государственного правительства Казахской ССР. 1950 г. выходит 3-я книга романа «Абай». В 1951 г. Ауэзов награжден орденом «Знак Почета». В 1951-1954 гг. началась кампания критики творчества Ауэзова. Его называют «национал-

алашординцем», обвиняют в публикации произведений казахского фольклора, содержащих элементы пропаганды против России; восхвалении феодализма в романе «Абай», искажении истории Казахстана и истории казахской литературы. В 1953 г. под угрозой ареста вынужден уехать в Москву. В защиту Ауэзова выступили российские писатели - члены Союза писателей СССР - А. Фадеев, К. Симонов, В. Кожевников, Н. Тихонов. В 1953 - 1954 гг. читал специальный курс «История литературы народов СССР» в Московском государственном университете. В 1954 г. возвращается в Алматы и заканчивает роман-эпопею «Путь Абая». В 1955 - 1957 гг. издается Полное собрание сочинений Ауэзова в 6-томах. В 1955 г. избирается депутатом Верховного Совета Казахской ССР, становится почетным гостем съезда писателей ГДР в Берлине, совершает 40-дневную поездку в Индию.

В 1956 г. выходит в свет пьеса «Бес дос». В 1956 г. награжден вторым орденом Трудового Красного Знамени, в 1957 г. орденом Ленина. В городах Алматы и Москва проводятся юбилейные торжества по случаю 60-летия писателя. В 1957 - 1961 гг. заведующий отделением устной народной литературы Института языка и литературы Академии Наук Казахской ССР. Публикуются произведения Ауэзова «Дос-Бедел дос» (1958), «Алуа» (1958). В 1958 г. Ауэзов участвует в работе 1-й конференции писателей стран Азии и Африки в городе Ташкенте. Выходит в свет произведения «Асыл нәсілдер» (1959), «Мысли разных лет» (1959) и монография «Абай (Ибрагим) Кунанбаев» (1959).

В 1959 г. во второй раз избирается депутатом Верховного Совета Казахской ССР. За роман-эпопею «Путь Абая» Ауэзову присуждается Ленинская премия. Выпустил сборники произведений «Караш-Караш» (1960), роман «Өскен өркен» (1960 - 1961). В 1960 г. - поездка в Америку, 1961 г. - в Индию. Двухтомный роман "Путь Абая" вошел в "Библиотеку всемирной литературы" и был переведен на 27 языков мира. Ауэзов скончался 27 июня 1961 г. в Москве во время операции. Похоронен 1 июля на центральном кладбище в городе Алматы. Именем М. Ауэзова названы Институт литературы и искусства, Казахский академический театр драмы, улицы и школы в городах Алматы, Астана, Семипалатинск и др. В Алматы создан дом-музей Ауэзову. Изучению жизни и творческого наследия Ауэзова посвящены труды художников и скульпторов К. Телжанова, М. Кенбаева, С. Мамбеева, Е. Сидоркина, Е. Вучетича, Н. Нурмухамбетова и других. Писателю установлены памятники во всех регионах республики. На

Казакском телевидении снят 12-серийный фильм о великом писателе (автор А. Тойбаева). Сочинения Ауэзова неоднократно переиздавались и переводились на многие языки мира.

MUHTAR AUEZOV'UN HAYATI VE ESERLERİ

28 Eylül 1897'de Dođu Kazakistan bölgesinin Abay bölgesinin Kaskabulak köyünde doğdu. Kırsal bir okula gittim. Abay Kunanbayev'in arkadaşı olan Aueza'nın babası, gelecekteki yazarın dünya görüşünü şekillendirmede büyük bir etkiye sahipti.

1908'de Auezov Kamaliddin Medresesinde ve daha sonra Rus okulunun hazırlık kurslarında okudu.

1909'da babasını kaybetti ve Kasimbek Amcası tarafından yetiştirildi ve onu Semipalatin Şehir Beşinci Sınıf Okulu'nda bir dünya bursu (1910-1915) için ayarladı. Okulun beşinci sınıfında Muhtar ilk "fırtınasını" ("fırtınaya") yazdı.

1915'te Ailelerde (şimdi Aileler) öğretmen seminerine kaydoldum.

1917'de Abay Kunanbayev'in "Zhohli Zaz" destanına dayanan "Enlik-Kebek" adlı trajik bir oyun yazdı. Rusya'daki siyasi devrimler (1917), Alaş hareketinin yaratılması (1917) ve Sovyet iktidarının kurulması (1917) hayatını deđiştirdi. Auezov, Alaş Jastara İttifakını organize ediyor, çeşitli çevrelerin açılmasına katkıda bulunuyor, Alaş ve Sarıyarka gazeteleri için makaleler yazıyor.

5-13 Mayıs 1918'de Omsk'daki Kazak gençliğinin Genel Kurultayında (kongrede) Merkez Yürütme Komitesinin bir üyesi seçildi. Alaş hareketinin çıkarlarını temsil eden, Tüm Kazakistan gençlik örgütü "Jas azamat" ın eğitiminde aktif bir katılımcı. Aileler şehrinde (şimdi Aileler şehri) Jusupbek Aymautov ile birlikte "Abay" adlı bilimsel ve sosyal bir dergi yayınlanmaktadır; burada bilimsel ve bilgilendirici materyaller ve medeni bir ulusal demokratik toplum kurma fikrini destekleyen sosyal konular üzerine makaleler basılmaktadır. 13 numara çıktıktan sonra dergi kapanır.

1919'da Semipalatin Öğretmen Semineri'nden mezun oldu. 1919'dan beri Muhtar, Semipalatin İl Devrimci Komitesi'nin Kazak Şubesinin bir çalışanıdır.

Şubat 1920'den bu yana, Semipalatin İl Devrimci Komitesi'nin bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır. Kazak Tili gazetesini yayınlıyor. Kazak okuyucusuna "açık mektupta" halk, sosyal hayata aktif katılım çağrısında bulunuyor. Aynı yıl Auezov, Abay'ın torunu Kamila Magauyayevna ile evlenir.

1921'den beri Semipalatin Bölgesel Devrim Komitesi'nde çalışıyor. Kasım ayından Mayıs ayına kadar 1921'de siyasi sekreter, Kazak SSC MSK

Başkanlığının bir üyesidir.Kızıl Kazakistan dergisinde (№3-4, 1921) Auezov'un " Savunma Günü" ("savunmasız kader") adlı hikayesi yayınlanmaktadır. Enlik-Kepek (Teke - Ural) oyununun ikinci versiyonu basılmıştır. Kazak tiyatrosunda Auezov'un "baybishe-tokal", "Yedi, kardeşim" adlı oyunları sahnelendi.

1921-1922 yıllarında Auezov, Kazak aydınlarının baskıcı politikalarını ve Moskova'nın ekonomik baskısını eleştirdi. 7 Mart 1922'de, Kazak SSR'NİN MSK üyesi Smagul, Bolşevik politikasını protesto etmek için Saduakasov'la birlikte, Rkp'nin (b) VG Yudovski'nin politika, ekonomik ve sosyal gereklilikleri özetleyen Merkez Komitesi temsilcisine bir mektup gönderiyor. Bunların ana konuları - ulusal bağımsızlık, açlığın ortadan kaldırılması, el konulan toprakların Kazaklara iadesi, Kazakların üretime dahil edilmesi, Kazak dilinin devlet tarafından ilan edilmesi, ulusal aydınlanma, bilim ve basının geliştirilmesi - RKP'NİN Kazak Bölge Komitesi (b) Başkanlığı toplantılarında ele alınmaktadır.

11-20 Mart 1922'de Auezov ve Saduakasov, "Alaşorda'nın milliyetçileri" olarak ilan edildi. 1922'de Orenburg'da "Höyüğün Günü" ve "Enlik-Kepek" adlı ayrı bir kitap yayınlandı.1922 sonbaharında Auezov, Taşkent'teki Orta Asya Devlet Üniversitesi'ne (SAGA) ücretsiz dinleyici olarak katıldı ve burada "Sholpan" ve "Sana" dergileriyle işbirliği yaptı.

1923'te "Kırım şarkıları" ("bozkır hikayeleri"), "ev" ("düğün") vb. Hikayelerini yayınladı. Aynı yıl Leningrad Devlet Üniversitesi'ne Filoloji Fakültesi için girdi.İçinde

1924-1925 yıllarında, bir Kazak Uyuşturucu Bağımlısının emriyle, bir Semipalatin Öğretmen Teknik Okulunda öğretmen olarak çalıştı. Tang dergisini yayınladı, "Kinamshi'nin kızı","Sulu karalları" ("yastaki güzellik"), "eski çağın gölgesinde" ("geçmişin gölgesinde"), "Juan" ("şiddet") hikayelerini yayınladı.

1925'te Leningrad'a döndü ve çalışmalarına devam etti. 1926'da Kazak folklorik mirasını incelemek için Ailelere bilimsel bir keşif gezisi düzenledi ve "Karagöz" adlı bir oyun yazdı.1927'de Edebiyat Tarihi monografisi yayınlandı. 1927-1929'da Abay'ın el yazmalarının tam koleksiyonunu 20 ciltlik olarak yayınladı.Ocak 1928'de "kili zaman " ("zalim yıllar") adlı bir roman yazıyor ve Şubat ayında"Han TİK" adlı bir oyun yazıyor.1928'de Taşkent'teki SAGA yüksek lisans okuluna girdi. Yaz aylarında lisansüstü okulunda okurken Kırgız bozkırlarına gittim, "Manas" destanını okuyup yazdım.

1929-1930 yılları, bilimsel çalışmalara ve göç konularına kendini adanmıştır.OGPU yetkilileri tarafından 16 Eylül 1930'da tutuklandı. Kendisine, Sovyet iktidarına ve devrilmesine karşı gizli bir mücadelenin örgütlenmesi için silahlı ayaklanmanın hazırlanmasına katılmak da dahil olmak üzere bir dizi

suçlamayla karşı karşıya kaldı; zenginlerin mallarına el konulmasına karşı konuşma; ulusal burjuva örgütü "koleji" nin oluşumu; Kazak halkının devrim öncesi yaşamını ve yaşamını öven eserlerin yazılması.İki yıldır soruşturma altındaydı. Nisan 1932'de şartlı olarak üç yıl hapis cezasına çarptırılmaya karar verildi.10 Mayıs 1932'de Auezov'un "açık mektupta" "Kazakistan'ın Sosyalistleri" (Kazakistan'ın modern egemenliği) ve "Kazakistan'ın gerçeği" gazeteleri aracılığıyla "Karagoz", "Enlik-Kebek", "Han TİK", "kili zaman" ve Kazak edebiyatı tarihi üzerine yapılan araştırma çalışmalarının reddedilmesine ilişkin bir bildiri hazırlaması gerekiyordu.Auezov, Kazak Tarım Enstitüsü'nün Kazak dili ve edebiyatı öğretmeni, geçici olarak Kazak Drama Tiyatrosu'nun edebi bölümünün başkanı olarak işe alınır.Eylül 1932'den itibaren Auezov, Kazak Pedagoji Enstitüsü'nde kıdemli öğretim görevlisi ve profesördür. Yazar çalış, düzyazı (öykü, roman)" Ekim "(1932)," Ayman-sholpan hotel "(1933)," Тартыс "(1933)," omuz "("bilgi şaft", 1934)," üç gün "("üç gün", 1934), "Hasen'in değişiklikler" ("boru Касеһа", 1934), "gecede" (1934), "Тастулек" (1935), "Акан-Зайпа" (1935),"ayak izleri "("ayak izleri", 1935), "Eğim" ("geçit", 1935), "kum ve Askar" ("Kum ve Askar", 1935), "gölge antika "("bir geçmişin gölgeleri", 1935), "Caras-Caras" (1936).1936'da Auezov, Moskova'daki Kazak Edebiyatı ve sanatının on yılı boyunca, Kazak ASSR Yazarları Birliği'nin delegesi olan bir katılımcıydı."Elma bahçesinde" (1937), "Sınırdaki " (1937)," Berkutchi "("Berkutchi", 1937)," Beyaz Huş Ağacı "(1938)," Beckett "(1938)," Kalkaman - Mayıs "(1938)," Abay " (1940).N. V. Gogol, A. Athinogenov, N.Podinogin, K. Trenev, V. Shakespeare, L. N. Tolstoy, J.D. Londra.1940'da Auezov'un senaryosuna göre "Rayhan" filmi çekildi. L. Sobolev ile birlikte "bozkır şarkıları" ("Bozkır şarkısı", 1940) koleksiyonunu yayınlıyor, koleksiyonun önsözünü yazıyor.

1941'de "Abay" romanını bitiriyor. Bu romanın çıktısı Kazakistan'ın kültürel yaşamında önemli bir olaydı.Büyük Vatanseverlik Savaşı sırasında A. Abishev ile birlikte yazdığı "büyük saat" (1941), "onur muhafızları" (1942) adlı oyunları yazar.1943'te Auezov, Dil, Edebiyat ve Tarih Araştırma Enstitüsü'nde araştırmacı, Kazak Devlet Üniversitesi Kazak Edebiyatı Bölümü'nde profesördür.

"Abay " (1944)," vajinadan kılıcı " (1945) ve " Abay'ın şarkıları " (1945) filminin senaryosuna yönelik bir libretto yazıyor.1946'da Auezov, 1947'de 1946'dan bu yana Kazakistan Bilimler Akademisi'nde akademisyen, Filoloji Bilimleri doktoru, profesör olan Abaya ile ilgili ikinci kitap üzerinde çalışmaya başladı. "Kazak SSC edebiyatının tarihi" nin yazarı, "Kazak Sovyet Edebiyatının Tarihi" (1947) yayınının yazarın bilimsel ekibinin başı.1949'da, Kazak SSC

Devlet Hükümetinin Abaya hakkındaki romanı için birinci derece Stalin Ödülü'nü kazandı.1950'de "Abay" romanının 3. kitabı yayınlandı. 1951'de Auezov'a "Onur Rozeti" nişanı verildi. 1951-1954 yıllarında Auezov'un çalışmalarını eleştirmek için bir kampanya başladı. Buna "ulusal Alaşordyn" denir, Kazak folklorunun Rus karşıtı propagandanın unsurlarıyla eserleri yayınlanır; "Abay" romanında feodalizmi övüyorlar, Kazakistan tarihini ve Kazak edebiyatını tahrif etmekle suçlanıyorlar.1953'te tutuklama tehdidi altında Moskova'ya gitmek zorunda kaldı. Auezov'un savunmasında Rus yazarlar-SSCB Yazarlar Birliği üyeleri-A. Fadeev, K. Simonov, V. Kozhevnikov, N. Tikhonov konuştu.1953-1954 yıllarında Moskova Devlet Üniversitesinde "SSCB Halklarının Edebiyatı Tarihi" adlı özel bir kursla okudu.1954'te Almatı'ya döndü ve destan romanı "Abay Yolu" nu bitirdi.1955-1957'de Auezov'un eserlerinin tam koleksiyonu 6 ciltlik bir sürede ortaya çıktı.1955'te Kazak SSC Yüksek Konsey Üyesi seçildi, Berlin'deki GDR Yazarlar Kongresi'nin onur konuğu oldu, Hindistan'a 40 günlük bir gezi yaptı.

1956'da "beş arkadaş" oyunu yayınlandı.1956'da, 1957'de Lenin Nişanı olan ikinci İşçi Bayramı Kızıl Bayrak Düzeni'ne layık görüldü. Almatı ve Moskova'da yazarın 60. yıldönümüne adanmış yıldönümü kutlamaları düzenleniyor.1957-1961 yılları arasında Kazak SSC Bilimler Akademisi Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nün sözlü Halk Edebiyatı bölümünün başkanıdır.Auezov'un "Dos-Prestige dos" (1958), "Alua" (1958) eserleri yayınlandı.1958'de Auezov, Taşkent'teki Asya ve Afrika ülkelerinin 1. Yazarlar Konferansı'na katıldı." Asyl Murager " (1959), " farklı yılların düşünceleri " (1959) ve" Abay (İbrahim) Kunanbayev " (1959) monografileri yayınlandı.

М. ӘУЕЗОВ ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ

- **Әуезов, М.Таңдамалы шығармалар алты томдық. т.1. Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы : Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1955. - 400 бет.**
- **Әуезов М.Таңдамалы шығармалар жинағы.Әңгімелер мен пьесалар. Т. 6 / М. Әуезов. - Алматы Қазақ мемлекеттік көркем әдебиет баспасы,1957. - 530**
- Әуезов М. Әр жылдар ойлары. Мысли разных лет. Қазақша және орысша жазылған зерттеулер, мақалалар / М. Әуезов. – Алматы: Көркем әдебиет, 1959. - 555 бет.
- Әуезов М. Уақыт және әдебиет / М. Әуезов. – Алматы: Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы, 1962. - 426 бет.
- Әуезов, М.Өскен өркен / М. Әуезов. - А. : Жалын, 1962. – 264 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Роман-эпопея в двух томах. т.2 / М. Ауэзов. - М. : Художественная литература, 1965. - 766 с.
- Әуезов, М.Время в моей судьбе / А. - Ташкент : Ташкент, 1965. - 296 бет.
- Әуезов, М.Шығармалар он екі томдық. т.3. / М. Әуезов. - А. : Жазушы, 1967.265 бет.
- Әуезов, М. Шығармалар. 12 томдық. 11. том Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1967. – 480 бет.
- Әуезов, М.Абай Құнанбаев / М. О. Әуезов. - А. : 1967. - 389 бет.
- Ауэзова Л.М. Исторические основы эпопеи "Путь Абая" / Лейля Мухтаровна Ауэзова. – Алма-Ата: Наука, 1969. - 315 бет.
- Әуезов, М. Шығармалар он екі томдық. Пьесалар. т.9. Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1969. - 525 бет.

- Әуезов, М.Шығармалар. Т. 10. Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1969. – 504 бет.
- Әуезов М. Шығармалар. 12 томдық: Т.1. Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1969. - 479 бет
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар. Т. 7.Очерктер мен «Өскен өркен» романы/ М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1969. - 472 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар : Т. 8.Очерктер және кино-әңгіме / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1969. - 508 бет.
- Әуезов, М.Шығармалар. Т. 8.Повесть, әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1969. – 475бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар. Т. 7.Очерктер мен «Өскен өркен» романы/ М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1969. - 472 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар : Т. 8.Очерктер және кино-әңгіме / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1969. - 508 бет.
- Ауэзов, М. Путь Абая Т.2 / М. Ауэзов. - М. : Художественная литература, 1971. - 715 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Т.2 / М Ауэзов. - Москва : Художественная литература, 1971. - 685 с.
- Сыздықов Қ. Мұхтар Әуезов әдебиет сыншысы / Қ. Сыздықов. – Алматы, 1973. - 143 бет.
- Әуезов М. Қилы заман: Повестер мен әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 1975. - 384 бет.
- Мүсрепов Ғ. Бес томдық шығармалар жинағы: Әдеби-сын еңбектері. Т.4:
- Суреткер парызы / Ғ. Мүсрепов. - Алматы: Жазушы, 1975. - 556 бет.

- Әуезов, М. Қилы заман / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1975. - 384 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Роман. Т. 2 / М. Ауэзов. - А. : Жазушы, 1978. - 592 с.
- Әуезов, М. Шығармалар он екі томдық: Т.1.әңгімелер / М. Әуезов. - А. : Жазушы, 1979. – 448 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар: Т.2 Повесть, әңгімелер / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1979. - 436 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар:Т.3 Повесть, әңгімелер / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1979. – 424
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар: Т.4.Абай жолы:Роман - эпопея. 2-кітап / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1979. - 448 бет.
- Әуезов М. Қилы заман: Повестер мен әңгімелер / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 1979. - 384 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар:Т.5. Абай жолы:Роман - эпопея. 3-кітап / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1980. - 440 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар: Т.6. Абай жолы:Роман - эпопея. 4-кітап / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1980. - 460 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар: Том 9. Пьесалар/ М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1981. - 456 бет.
- Әуезов М. Жиырма томдық шығармалар: Том.10. Пьесалар / М. Әуезов. – Алматы: Жазушы, 1982. - 432 бет.
- Әуезов, М.Жиырма томдық шығармалар: Том.11. Пьесалар / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1982. – 424 бет.

- Әуезов, М. Повести и рассказы / М Әуезов. - Алматы : Жалын, 1984. – 512 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.12. Драмалық шығармалар / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1983. - 342 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.13. Аударма пьесалар / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1983. - 446 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар Т.13. / М. - Алматы : Жазушы, 1983. – 453 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар Т.14. / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1983. – 376 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.15. Мақалалар, зерттеулер / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1984. - 328 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.16. Әдебиет тарихы / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1985. - 400 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.18. Зерттеулер, мақалалар / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1985. - 400 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.19. Зерттеулер, мақалалар / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1985. - 496 бет.
- Әуезов, М. Жиырма томдық шығармалар. Том.20. Монография, мақалалар / М Әуезов. - Алматы : Жазушы, 1985. - 496 бет.
- Әуезов М. Шығармалар: Т. 19. Зерттеулер, мақалалар / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 1985. - 495 бет.

- Ауэзов, М.Путь Абая. Роман. Т.2. / М. Ауэзов. - Алматы : Жазушы, 1987. - 592 с.
- Әуезов М.Абай жолы. Роман-эпопея: 1 кітап. Абай / М. Әуезов. – Алма-Ата: Жазушы, 1989. - 608 бет.
- Әуезов М. Абай жолы. Роман-эпопея: 2 кітап. Абай жолы / М. Әуезов. – Алма-Ата: Жазушы, 1989. - 616 бет.
- Әуезов М. Әдебиет тарихы: Жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған / М. Әуезов. - Алматы: Ана тілі, 1991. - 240 бет.
- Дәдебаев Ж. Мұхтар Әуезов / Ж. Дәдебаев. - Алматы: Рауан, 1991. - 88 бет.
- Өмір іздері: Жинақ / Құраст.: Қ.Батпенев. - Алматы: Қайнар, 1991. - 576 бет.
- Тайжанов А.Т. Мұхтар Әуезовтің педагогикалық мұраларының мектеп өміріндегі орны: Оқу - методикалық құрал / А.Т. Тайжанов. - Алматы, 1993. - 178 бет.
- Әуезов М. Кінәмшіл бойжеткен / М. Әуезов. - Алматы: Жалын, 1994. - 368 бет.
- Әуезов М.Абайтану дәрістері: (нашия, баяндама, ой-пікір, сын рецензия) / М. Әуезов. - Алматы: Рауан, 1994. - 160 бет.
- Мырзахметұлы М. Восхождение Мухтара Ауезова к Абаю: Монография / М. Мырзахметұлы. - Алматы: Санат, 1994. - 320 с.
- Оразалин К. Абай ауылына саяхат / К Оразалин. - Алматы: Жалын, 1994. - 288 б.
- Әуезов М. Абай Құнанбаев: Монографиялық зерттеулер мен мақалалар / М. Әуезов. - Алматы: Санат, 1995. - 320 бет.

- Тайжанов А.Т. Мұхтар Әуезов шығармашылығының дүниетанымдық өзектері /А. Тайжанов. - Алматы: РБК, 1995. - 190 бет.
- Мырзахметұлы М.Әуезов және Абай / М. Мырзахметұлы. - Алматы: Қазақстан, 1996 – 215 бет.
- Әуезов, М Таңдамалы / М Әуезов. - Алматы : Қазақ энциклопедиясы, 1997. - 512 бет.
- Awezov, M.Makaleler / M. Awezov. - Ankara : Bilig yayınları, 1997. - 267 bet.
- Muhtar Awezov hakkında makaleler / Hazırlayan. Zeyneş. N. - Ankara : Bilig yayınları, 1997. - 150 . bet
- Awezov, M.Hikayeler. Bs. 1 / M. Awezov, Z. İsmail. - Ankara : Bilig yayınları, 1997. – 411 bet.
- Ахметов З. Роман - эпопея Ауезова Мухтара: Учебное пособие / З.Ахметов . - Алматы: Санат, 1997. - 288 с.
- М. Ауэзов в воспоминаниях современников / сост. Л.М. Азэзова. - Алматы: Жазушы, 1997. - 432 с.
- Маданова, М. Х.Путь Ауезова в страну Бальзака / М. Х. Маданова. - А. : Ниса, 1997. - 120 с.
- Әкімов Т. Даналық мәйегі: Мұхтар Әуезов туралы деректер / Т. Әкімов. - Алматы: Ана тілі, 1997. - 189 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман-эпопея. 1 кітап. / М. Әуезов. - Алматы: Жеті жарғы, 1997. - 320 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея. 2-кітап. Абай / М. Әуезов. - Алматы: Жеті жарғы, 1997. - 352 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея. 3-кітап / М. Әуезов. - Алматы: Жеті жарғы, 1997. - 320 бет.

- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея. 4-кітап. Абай жолы / М. Әуезов. - Алматы: Жеті жарғы, 1997. - 336 бет.
- Әуезов М. Абайды білмек парыз ойлы жасқа: Ибраһим Құнанбайұлының ғұмырнамасы / М. Әуезов. - Алматы: Санат, 1997. - 416 бет.
- Әуезов, М.Абайтану дәрістері / М. Әуезов. - Алматы : Рауан, 1994. - 160 бет.
- Әуезов М. Әдебиет туралы. О литературе: Оқу құралы / М. Әуезов. – Алматы Санат, 1997. - 304 бет.
- Қабдол З. Әуезов / З. Қабдол. - Алматы: Санат, 1997. - 352 бет.
- Молдаханов Ә. Мұхтар Әуезов - фольклортанушы / Ә. Молдаханов. - Алматы: Ғылым, 1997. - 152 бет.
- Нұрғали Р. Әуезов және алаш: Әдебиеттегі ұлттық рух. Көмекші оқу құралы / Р. Нұрғали. - Алматы: Санат, 1997. - 432 бет.
- Әуезова, М. Тұңғышы едім әкемнің... / М. Әуезова. - Алматы : Қағанат-ҚС, 1997. – 130 бет.
- М.Әуезов шығармаларының елу томдық толық жинағы. Том 3: Мақалалар, әңгімелер, аудармалар, пьесалар 1921-1929 / М. Әуезов. - Алматы: Ғылым, 1998. - 392 бет.
- Қозыбаев М. Тарих зердесі: Том 2: Арыстар тұғыры / М.Қ. Қозыбаев. - Алматы: Ғылым, 1998. - 280 бет.
- Мұхтар Әуезовтің шығармаларындағы фольклорлық дәстүрлер:
- Оқу құралы. - Ақтөбе, 1999. - 128 бет.

- Әуезов М. Абай жолы. Бірінші кітап: Роман-эпопея / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 2002. - 376 бет.
- Әуезов М. Қорғансыздың күні: Әңгімелер, повестер / Құраст.: Н. Ақбай - Алматы: Атамұра, 2002. - 432 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея.екінші кітап: Абай жолы / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 2002. - 296 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея. Үшінші кітап: Абай жолы / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 2002. - 296 бет.
- Әуезов М.Абай жолы: Роман - эпопея. Төртінші кітап: Абай жолы / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 2002; - 312 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.1.Мақалалар,пьесалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. - 472 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 2.Мақалалар,әңгімелер,пьесалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 432 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 3.Мақалалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 392 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.4.Зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 456 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.5.повестер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 376 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.6Әңгіме,зерттеулер,пьесалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 368 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.7.Оқулықтар/ М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 504 бет.

- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.8.Мақалалар,зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 504 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.18. Мақалалар,зерттеулер, очерктер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2002. – 456 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 9.Мақалалар,әңгімелер,пьесалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2003. – 456 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 10.Мақалалар,очерктер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2003. – 456 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 11.Мақалалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2003. – 440 бет.
-
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 12.Мақалалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 416 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 13.Мақалалар,зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2004. – 378 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 14.Мақалалар,зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2004. – 376 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 15.Мақалалар,зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2004. – 394 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 16.Мақалалар,зерттеулер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2004. – 400 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т. 17.Мақалалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2004. – 376 бет.
- Әуезов М. Абай жолы: Роман - эпопея. Үшінші кітап: Абай жолы / М. Әуезов. - Алматы: Жазушы, 2004. – 432 бет.

- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.19. Мақалалар, очерк, сценарийлер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 400 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.20. Мақалалар, очерктер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 400 бет
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.20. Мақалалар, очерктер / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 400 бет
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.21. Мақалалар / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 384 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.22. Абай жолы. Бірінші кітап: Роман-эпопея / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 387 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.23. / Абай жолы. Екінші кітап: Роман-эпопея М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 388 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.24. / Абай жолы. Төртінші кітап: Роман-эпопея М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 390 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.26. Ақын аға роман / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 408 бет
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.28. Мақалалар, зерттеулер, әңгіме, пьеса / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 408 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.29. Мақалалар, зерттеулер, әңгіме, пьеса / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 432 бет.
- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.29. Мақалалар, зерттеулер, әңгіме, пьеса / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 432 бет.

- Әуезов, М. Шығарманың елу томдық толық жинағы мақалалар. Т.29. Мақалалар, зерттеулер, әңгіме, пьеса / М. Әуезов. - Алматы : Ғылым, 2005. – 432 бет.
- М. Әуезов шығармаларының елу томдық толық жинағы. Т.30: Мақалалар, очерктер, пьесалар 1927-1953 / М. Әуезов. - Алматы: Жібек жолы, 2005. – 426 бет.
- Әдеби өмір шежіресі: Қазақстан Жазушылар одағының 70 жылдығына арналған жинақ / құраст. Ә. Нарымбетов. - Алматы: Ана тілі ЖШС, 2005. - 488 бет.
- Молдаханов Ә. Әуезов және фольклор: Монография / Ә. Молдаханов. - Алматы: Дәуір, 2005. - 247 бет.
- Рәш М. Мен айтпай, сірә кім айтар...: естелік-эссе / М. Рәш. - Алматы: Елорда, 2005. - 248 бет.
- Ұлылар мекені - В краю великом...: краткий экскурс по памятным местам Абая и М. Ауэзова. - Астана: Елорда, 2005. - 20 стр.
- Алдабек Н. М.О.Әуезов және ұлт - азаттық идея: Оқу құралы / Н. Алдабек. - Алматы: Қазақ әдебиеті, 2006. - 136 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Роман. т. 1 / М. Ауэзов. - Алматы [Жазушы] : [б. и.], 2006. - 616 с.
- Ауэзов, М. Путь Абая. Роман. т. 2 / М. Ауэзов. - Алматы. : Жазушы, 2006. - 616 с
- Мақпырұлы С. Қазақ әдебиеті: оқулық. 2 бөлім / С. Мақпырұлы, Т. Сыдықов. - Алматы: Фолиант, 2007. – 256 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Книга 1 / М. Ауэзов. - Алматы : Жибек жолы, 2007. – 470 с.

- Ауэзов, М.Путь Абая. Книга 2 / М. Ауэзов. - Алматы : Жибек жолы, 2007. - 454 с.
- Мырзахметұлы М. Абайтану: 1-кітап / М.М. Мырзахметұлы. - Астана: **Деловой Мир Астана**, 2010. - 554 бет.
- Мырзахметұлы М. Абайтану: 2-кітап / М. Мырзахметұлы. - Астана: Деловой Мир Астана, 2010. - 526 бет.
- Молдаханов Ә. Абай, Шәкәрім, Әуезов дәрістері: оқулық / Ә. Молдаханов. - Алматы: Дәуір, 2011. - 192 бет.
- Ауэзов, М.Путь Абая. Роман. Т.1. / М. Ауэзов. - Алматы : Жазушы, 2013. - 616 с.
- Әуезов, М. Абай жолы. Роман-эпопея. 2-ші кітап / М. Әуезов. - Алматы : Жазушы, 2013. - 432 с.
- Әуезов М. Шығармалар жинағы / М. Әуезов. - Алматы: Өлке баспасы, 2014. - 384 бет.
- Мырзахметұлы М. Абайтану: 1-кітап / М. Мырзахметұлы. - өнд., толықт. 2-ші бас. - Астана: Interactiv Kazakhstan, 2014. - 432 бет.
- Мырзахметұлы М. Абайтану: 2-кітап / М. Мырзахметұлы. - өнд., толықт., 2-ші бас. - Астана: Interactiv Kazakhstan, 2014. - 524 бет.

Мерзімді баспасөз

- **Итеғұлова С. М.Әуезов шығармашылығы және фольклорлық дәстүр / С. Итеғұлова // Ұлт тағылымы. - 2009. - №1. - 292-293 бет.**
- **Асанов Ж.А. "Едіге" эпосы - ел тұтастығының аманаты / Ж. Асанов // Абай. - 2010. - №1-. 54-56 бет.**
- **Сұлтанов Ө. М.Әуезов және спорт өнері. Футбол ойыны қазақ даласына қалай келді? / Ө. Сұлтанов // Жас спортшы. - 2011. - №1. 8-9 бет.**
- **Жұртбай. Т. Бегім. / Т. Жұртбай. // Абай. - 2013. - №4. -105-122 бет.**
- Кеңшілікұлы А. Абай ақындығының алтын бастауы / А. Кеңшілікұлы // Егемен Қазақстан. – 2021, 7 қаңтар. - № 4 . - бет 10.
- Анаш Д. Мұхтар мен Қайым / Д. Анаш // Егемен Қазақстан. – 2022, 4 қазан.- № 189 . – 1- 4 бет.
- Ақыш Н. Мұханның "Оқулығы" мен "Жеткіншегі" / Н. Ақыш // Егемен Қазақстан. – 2022, **8 сәуір . № - бет 11**
- Әлпейісов Ә. Кемеңгер Әуезов тағылымы / Ә. Әлпейісов // Ақиқат. – 2022, мамыр. - № 5. – 26 - 40 бет.
- Әлпейісов Ә. Кемеңгер Әуезов тағылымы / Ә. Әлпейісов // Ақиқат. – 2022, маусым. - № 6 . – 69-75 бет.
- Әуезов М. Аханның елу жылдық тойы / М. Әуезов // Егемен Қазақстан. – 2022, 25 ақпан. – **№ 39 . - бет.**
- Ешенқұлов Т. Әуезовтің әуезді үні / Т. Ешенқұлов // Қазақ әдебиеті. – 2022, 12 тамыз. - № 31 . - бет.19

- Жүнісбеков Б. Әуезов көрген шырғалаң немесе Еңлік - Кебектің жазығы не? / Б. Жүнісбеков // Ана тілі. – 2022, 14-20 сәуір. - № 15 . - бет.7
- Жұмат - Әлмашұлы Ж. Мұхтар Әуезов және Абай сатирасы / Ж. Жұмат-Әлмашұлы // Ақиқат. – 2022, шілде . - № 7 . – 64-69 бет.
- Қиықбай Қ. Мұхтар ашқан Абай музей" / Қ. Қиықбай // Ана тілі. – 2022, 17-30 наурыз. - № 11-12 . - бет 6.
- Матыжанов К. Әлемнің Әуезові / К. Матыжанов // Егемен Қазақстан. – 2022, 28 қыркүйек. – № 185. – бет 10.
- Сұлтанов Ө. Ақсақал айтқан ақиқат / Ө. Сұлтанов // Ана тілі. – 2022. - № 19.- бет 4, 12-18 бет.
- Тайжанов А. Мухтар Ауезов и народная педагогика / А. Тайжанов // Актюбинский вестник .- 2022, 27 сентябрь. - № 114 - стр. 3.
- Тайжанов А. Мұхтар Әуезовті тану - ұлтты тану / А. Тайжанов // Үш таған. – 2022, қыркүйек. - № 9 .- 20-25 бет.
- Ысқақ Д. Мұхтар Әуезовтің аударма өнері / Д. Ысқақ // Егемен Қазақстан. – 2022, 14 қазан. - № 197 . - бет 26.
- Шулембаева Р. Писатель и его книги / Р. Шулембаева // Казахстанская правда. – 2022, 6 апрель. - № 64. - стр. 9.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	3
Мұхтар Әуезовтің өмірі мен шығармашылығы	5
Еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші	18
Мерзімді баспасөз материалдары	30